

допомагає шотландцям як цілителька, вчить гельську мову, адаптується до манери спілкування, етикету, законів. Шотландці спершу сприймають чужинку як ворога – шпигунку, авантюристку чи відьму: «мешканці села нишком робили знак «від дурного ока» коли я проходила повз» [1, с. 145]. З часом її починають цінувати як помічницю, людину з сильним і волелюбним характером, що зрозуміло шотландцям.

Проведене дослідження встановило, що міжкультурний діалог та конфлікт культур Англії і Шотландії в романі «Чужоземка» Діани Гебелдон є стрижневою темою оповіді, що розкриває спектр культурних, історичних, гендерних, релігійних, психологічних проблем. Рецепти толерантності ХХ століття та переоцінка історичного досвіду у відносинах англійців та шотландців дали змогу головній героїні перейти від неприйняття культурної інакшості до її розуміння й прийняття.

ЛІТЕРАТУРА

1. Gabaldon, Diana. *Outlander: a novel* / New York: Delacorte Press. 1991. 640 p.
2. Ratzmann, Nora. *Intercultural dialogue: a review of conceptual and empirical issues relating to social transformation: working paper* / United States: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. 2019. 108 p.
3. Richards, Linda. January Interview. Diana Gabaldon. URL: <https://www.collectionscanada.gc.ca/eppp-archive/100/202/300/january/2000/00-07-24/gabaldon.html>

Чернишенко А. С.

група 3 ГМЛА (Бердянський державний педагогічний університет)
Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Богдан В. В.

ДО ПИТАННЯ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ ПРИЄДНУВАЛЬНОЇ КОНСТРУКЦІЇ ТА ПАРЦЕЛЬОВАНОГО РЕЧЕННЯ

Проблема розрізнення діаметрально протилежних процесів у синтаксисі (приєднування та парцеляції) була і досі залишається одним з найбільш дискусійних питань. Приєднувальна конструкція (ПК) – бінарна текстова одиниця, частини якої оформлені як окремі речення (базове висловлення і приєднувальну частину (ПЧ), але змістовно поєднані за допомогою приєднувального сполучникового засобу, омонімічного підрядному або сурядному (ПСЗ) [1; 3]. Як слушно наголошує О. Пустовар: «Парцельоване речення (ПР) – синтаксична універсалія мовлення, яка базується на розділенні цілісного речення на декілька ізольованих висловлень, що відокремлюються один від одного графічно і просодично [5, с. 14].

Труднощі їх розмежування вбачаються в необмеженості поняття «парцеляція» чіткими граматичними нормами, що й обумовлює існування полярних поглядів на ПК і ПР: а) заперечення існування ПР взагалі [6]; б) невизнання приєднування й ПК взагалі [2]; в) ототожнення ПК із приєднуванням або з її другим компонентом (ПЧ); г) визнання і ПК, і ПР з намаганням висунути критерії розмежування цих зовнішньо ізоморфних текстових одиниць [1; 3; 7].

В основі такого розмаїття думок лежать деякі спільні риси, притаманні і ПК, і ПР: 1) двокомпонентний склад із фіксованим розташуванням частин (автосемантична частина + синсемантична); 2) інтонаційна розірваність; 3) значуща пауза; 4) експресивне виділення другої частини (приєднаної або відділеної).

Але ці дві одиниці експресивного синтаксису принципово відрізняються одна від одної. На думку В. Рінберга: «Парцеляція – це зворотній процес по відношенню до приєднування (розділення, розчленування вже готового висловлення): «спосіб організації кожної структури походить з полярних синтаксичних широт...» [7], тобто в ПК її ПЧ незаплановано додається до базового висловлення, а в ПР парцелят выводиться за його межі, формально становлячись синтаксично окремим, але фактично залишаючись членом ПР.

Науковці шукали різні шляхи диференціації ПК і ПР: 1) приєднання – явище статичного аспекту речення, а парцеляція – динамічного, 2) ПК – мовне явище, а ПР – мовленнєве (розмовне), тобто її варіант (нерозчленованого в мові речення).

У процесі нашого порівняльного аналізу стройових основ ПК і ПР не підтвердилась існуюча думка про наявність членувальних властивостей у ПСЗ. При розрізненні ПЧ і парцелята головним критерієм часто вважають можливість їхнього вкладання або некладання в зміст попередньої автосемантичної частини. Парцеляція вважається явищем оборотним: достатньо усунути паузу (замінити розділовий знак перед парцелятом на «нульовий» або кому) – і відособлений компонент відновлюється як член речення або предикативна одиниця. ПК традиційно відмовляли в праві злиття її складових на тій підставі, що ПЧ не може бути ні членом речення, ні ПО, оскільки ПЧ семантично (на відміну від парцелята) має не вкладатися в попереднє висловлення. На нашу думку, це дуже суб'єктивний критерій, який базується на багатстві уяви. Крім того, ще в середині 20 сторіччя І. А. Попова рішуче виступила проти традиційного підходу до визначення приєднаних речень, як таких, що не мались с початку на увазі. На її думку: «Таке тлумачення є переконливим стосовно приєднаних речень усного розмовно-побутового мовлення, де ми дійсно маємо приєднання висловлень, сформованих у процесі мовлення. У літературно-книжковій мові приєднувальні конструкції – один з засобів виділення суттєвих, визначальних висловлень. Взагалі не можна говорити про «умисність» літературно-книжкової мови, у якій і неумисність умисна, заздалегідь розрахована, де вона – засіб, особливий спосіб вираження думки» [4, с. 377].

Тому мовознавці визнали можливість існування не тільки вільного (непередбачуваного) приєднання, але й передбачуваного і двох відповідних класів ПК.

Ми пропонуємо такий підхід до проблеми розмежування ПР і ПК: 1) ПР розуміється тільки як безсполучникове членування речення; 2) укладання / неукладання в зміст попереднього речення не може бути головним через його суб'єктивність – і саме цей критерій і призводить до плутанини в дефінуванні залежного компоненту ПК і ПР; 3) сполучниковий засіб має сильні приєднувальні властивості в тексті й не парцелює висловлення на частини, а поєднує їх: «Сполучники можуть уживатися і в іншій функції: тоді вони не з'єднують ті чи інші елементи в одне ціле, а лише приєднують їх до попереднього» [8]. Ці анафоричні сполучникові засоби завжди синсемантичні й в тексті з'являються не випадково. Вони не мають членувальних властивостей у межах складного речення, а на предикативні відношення нерідко накладається приєднання; 4) перш за все до уваги треба брати не трансформаційні можливості ПК і ПР, а комунікативне завдання відправника повідомлення, яке може бути визначене тільки в контексті; 5) у формальному плані структура ПК більш тяжіє до предикативної одиниці, а парцельована одиниця – до членів речення; 6) при парцеляції речення членується формально та семантично, а при приєднанні розділення на частини тільки формальне, а семантично ми маємо приєднання.

Слід зазначити, що іноді буває дуже важко визначитись з дефінуванням другої, синсемантичної частини, оскільки «виділяються в цій сфері так звані гібриди ... параметри яких роздвоюються – то в бік парцеляції, то в бік приєднання без будь-якої переваги в одну з них» [7]. Але, якщо їхні частини починаються ПСЗ, то це приєднані, а не відчленовані сегменти в силу притаманних цій формальній скрепі приєднувальних властивостей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Богдан В. В. Синтактика, семантика, прагматика англomовних приєднувальних конструкцій і складних речень з підрядним зв'язком : монографія. Донецьк: «ЛАНДОН-XXI», 2011. 263 с.
2. Ванников Ю. В. Синтаксис речи и синтаксические особенности русской речи. Москва : Русский язык, 1979. 205 с.
3. Дмитренко В. А. Структура, семантика и функции союзных форм связи в смысловых миниатюрах в современном английском языке. Харьков : Весник /Сер. Романо-германская филология № 572. 2002. С. 87–93.

4. Попова И. А. Сложносочиненное предложение в современном русском языке. Вопросы синтаксиса современного русского языка. Москва, 1950. С. 355–395.
5. Пустовар О. В. Номінативний і комунікативний аспекти парцеляції в сучасній німецькій мові : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра с.-г. наук : 10.02.04. Донецьк. 2006. 19 с.
6. Реферовская Е. А. Лингвистические исследования структуры текста. Ленинград: Наука, 1983. 216 с.
7. Ринберг В. Л. Конструкции связного текста в современном русском языке. Львов : Высшая школа, 1987. 168 с.
8. Щерба Л. В. О частях речи в русском языке: Избранные работы по русскому языку. Москва: Учпедгиз, 1957. 188 с.

Черніцька М. Д.

група АМ–42 (Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка)
Науковий керівник – канд. пед. наук, доцент Шенітчак В. А.

НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Сьогодні у нашій країні впроваджуються активні заходи щодо популяризації вивчення іноземних мов. Використовуються різноманітні підходи, методи, стратегії, інноваційні технології, комунікативні та рольові ігри тощо. Все це сприяє успішному оволодінню іноземними мовами та робить процес навчання більш цікавим та захоплюючим. І як наслідок, актуальним та обов'язковим стало вивчення іноземних мов на ранньому етапі. Адже, мова, вивчена ще з дитинства, розвиває комунікативні здібності, формує здатність та готовність дитини до невимушеного іншомовного спілкування.

Молодший шкільний вік – сприятливий вік для оволодіння основами іншомовного матеріалу, закладання основ іншомовного спілкування, формування умінь та навичок іншомовної мовленнєвої діяльності. На думку дослідників-психологів, на чолі з О. Скрипченко, молодший шкільний вік визначає якісно новий рівень свідомої і внутрішньо регульованої поведінки. Це означає формування таких рис активності та її саморегуляції, які необхідні для подальшого формування нахилів [1, с. 355].

Н. Лейтесом зауважено, що в молодшому шкільному віці, коли ще дитина наповнена враженнями, відкрита до нового, готова до засвоєння, вона виявляє незвичайну схильність до інтелектуальної праці. При постійній готовності до нового навантаження, розумові заняття стають для дитини своєрідною грою, де можна проявляти необмежену ініціативу, спиратися на уяву та насолоджуватися власними силами тощо. Для таких дітей розумова робота – захопливе заняття. Вони не знають що таке лінь та нудьга. Вони працюють з захопленням навіть в несприятливих умовах: під час веселої шумної перерви в школі, впродовж голосної розмови дома, з включеним телевізором тощо [2, с. 332].

С. Рубінштейном шкільний вік охарактеризовано винятково сприятливим періодом для навчання. В процесі навчання формуються здібності, які відкривають більш широкі можливості для успішного навчання та реалізації в подальшому житті [4, с. 138]. О. Котенко наголошував, що навчальний та виховний процес з іноземної мови у початковій школі впливає на чуттєво-емоційну сферу дитини, спрямований на розвиток мовних здібностей, удосконалює навички усного мовлення та закладає ґрунт для формування полікультурної компетенції [3, с. 74–75].

Відтак, розглянемо як саме психічні процеси впливають на вивчення іноземних мов молодшого шкільного віку. Увага учнів молодшого шкільного віку стає повільнішою за умови створення такої атмосфери на уроці іноземної мови для цілеспрямованої діяльності, за якої вони привчаються керуватися самостійно поставленими цілями. При цьому розвиток довільної уваги іде від керування завданнями, поставленими перед дітьми вчителем, до реалізації самостійно сформульованих цілей, від постійного контролю з боку дорослих – до